

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V saboto 26. junia (ranoletna) 1852.

List 51.

Narodska pesmica iz Poljan od Kupe.

Zapisal kakor čul Marko Kobé.

Tri junaške tuge.

Mèrkla noč na zemljico pala,
Vsim je ljubi mir i pokoj dala,
Samo nije mlademu junaku.
Zavdala mu tri tuge nevolja.
Perva tuga: ljuba mu zbolela;
Druga tuga: hiša mu zgorela;
Tretja tuga: vranac mu ohromel.

Tuga, žalost.

Opomin kmetovavcam.

Kar stari možje pomnijo, ni bilo tistiga malopridniga zeliša, ki se vošič ali plošič, glušič, lešič, lušič, soldki, vinarčki, vaškanc, škropotec (grosser Klappertopf, Alectorolophus major, Rhinanthus villosus) imenuje, toliko po senožetih, posebno pa po njivah med redko režjó, kakor ga najdemo letos.

Ni nam treba tega rumeno-cvetečiga, kosmatiga zeliša, ki ima cvetje v podobi kljukic, dalje popisovati, ker je pod gori naštetimi imeni kmetam predobro znano.

Ker pa ima vsako zeliše mnogo sémena, se je bati, da se bo po njivah tako zasejalo, da bo drugo leto silno nadlegovalo žitam in jim škodovalo, ako ga, preden odcvetè in séme dozori, kmetovavci ne dajo izpleti.

Svetjemo tedaj prav živo: naj se iz njiv popolnoma izpuli, kar se v redkih žitih brez škode za žito in v velik dobiček za prihodnje leto lahko storiti da. Trud je majhen, dobiček pa velik!

Izpuljeno zeliše pa naj se ne verže na gnoj, da se morebiti že dozorelo séme ne zaplodi po gnoji na njive. Tudi naj se ne poklada živini, ker je grozno malopridna piča in želodec zrelega semena tudi prebaviti ne more, ki pride po živinskim blatu potem spet v gnoj.

Posuši naj se in potem sožgè; to je nar boljše za tako osatje!

Pravila kmetovavcam zastran barometra in vremenskiga prero- kovanja.

Barometer, zrakomér ali vremenik, to je, z živim srebram napolnjena cev, ki vreme (prav za prav težo podnebniga zraka) kaže, se najde skoraj pri vsaki boljši kmetii; pa malo je ljudi, ki se o njem prav znajdejo.

Ob košnji in žetvi je za vsaciga kmetovavca dobro in potrebno, poznati znamenja prihodnje vremenosti, da vé po njih vravnati dela. Koliko pridelka dež zmoči in v nič pride zavolj nevédnosti sprememb, ki se godijo v podnebnim zraku! Ako bi pa to, kar zastran vremena stare skušnje učé, primerjali s tem, kar vremenik kaže, bi mnogo mnogokrat zadéli kakošno bo vreme.

V pričujočim spisu si bomo prizadjali kmetovavcam v poduk in korist sestaviti skušnje na vremeniku, in poslednjič tudi omeniti vremenskiga preročevanja iz družih kmetovavskih skušinj.

Kdor ima barometer ali vremenik, naj:

1. Pazi, kadar živo srebro v njem pada ali se dviguje, na vsako nar manjši spremembo o tem, da tako zve prihodnje vreme. Na to dobro paziti, je veliko bolji, kakor če se gledale na to: ali vremenik visoko ali nisko stoji. Če živo srebro kviško gré, se vidi zgoraj kakor da bi srebro kapico imelo; če pa pada, je pa ni, marveč se vidi srebro zgoraj vpadeno.

2. Letni čas, večí ali manjši gorkota ali mraz in vlažnost podnebniga zraka, kakor tudi različni vetrovi imajo — pri enacih spremenih vremenika — veliko moč do vremena. Treba je tedaj, da ob enim vse to porajtamo, kadar gledamo na vremenik.

3. Ob 10. uri zjutraj stoji srebro v barometru navadno nar višji, proti eni popoldne srednje, med 4. in 5. uro popoldne nar nižji, kar se tudi pri majhnih spremenih vremenika lahko zapazi.

4. Na vreme, kakor zgoraj na tablici vremenika zapisano stoji: „suho, lepo, spremenljivo, deževno, zlo deževno, viharno“, se ni terdno zanašati, čeravno večidel po zaznamovanim vremenu srebro pada ali se vzdiguje.

5. Važno pa je: ali srebro v barometru hitro pada ali počasno, ali se hitro dviguje ali počasi. Če je srebro hitro kviško šlo, se vreme scer naglo spremeni, pa ni stanovitno; ako pa je počasi kviško šlo, se počasi zvedrí, pa potem tudi stanovitno lepo ostane. Če srebro hitro pade, je poleti to večidel znamenje nevihte ali vetra; ako pa pada počasi, je znamenje, da bo dolgo deževalo.

6. Če vremenik zdaj pada zdaj kviško gré in se tedaj naglo spreminja, je to znamenje nestanovitniga vremena.

7. Visoko stoji vremenik praviloma o lepim vremenu, ob izhodnih in zahodnih vetrovih, o mrazu brez vetra in po viharjih.

8. Nisko stoji vremenik večidel pri tihim vremenu, ko se k dežju napravlja, ob silnih viharjih tudi brez dežja, pri jugu in podsončniku.

9. Ob časupasjih dni se lažejo večidel vse druge predznamnja dežja, dokler vremenik visoko stoji.

10. Nar bolj negotov je vremenik spomladi in jeseni takrat, ko sta dan in noč enako dolga.

(Dalje sledi.)

Kako se ognja obvarovati.

(Dalje.)

10. Če se pepel iz peči ali ognjišajemlje, se mora saj 8 dni v tak kraj, kjer ni nevarno za oginj, ali ki ni na vetru, djati. Se mora v lončeno, nikdar pa ne v lesene posode spravljati, še najn se sme na dile ali pod streho spraviti, ampak v kleti (keldre) devati. Kovaško oglje se ne sme berš v oglarnico spraviti, če se za gotovo ne vé, da ni nobeniga vogla živiga vmes.

11. Nikoli se ne sme veliko živiga ali nevgašeniga apna na taci krajih imeti, kjer bi lahko na-nj deževalo, ali voda do njega prišla, tudi ne, če je blizo slame, kërme ali suhiga protja.

12. Mokrotna kërma ali žito se mora pridno prevetriti, da se ne vname. Tudi golobji gnoj ne sme predebelo ležati, ker se lahko vname; ravno tako tudi žaganje, čreslo, predivo ali lan in konoplje. Take reči se morajo večkrat prevetriti (preluftati), da se ne vžgejo.

13. Kolesa pri vozéh in tačkah (Karren), ponve in čepi pri mlinskih kolesih in zvonovih se morajo o pravim času namazati, da se ne vnamejo.

14. Posebno se mora varovati, da se slaboumnim ali neumnim, pijanim, slepim, nezmožnimi starim ljudém in nespametnim otrokam, ali zaspani družini ognja in luči ne zaupa. Nikolj se ne sme pustiti otrokam z gobo, žveplam, vžigavnim glazam, smodnikom (pulfram) in puškami ali samokresi igrati; v mladosti že se morajo pridno podučiti, kako velika nesreča se zna z nar majnši iskrico zgoditi, in se jim mora z lastno previdnostjo lep izgled dajati.

15. Pri gostenji, svatvah ali ženitvah, obletnicah, žegnanji ali drugih prilikah, kjer včasih vse vprek gré, se mora nalaš pameten človek za to postaviti, da na oginj in luč pazi, in nič ne pregleda; tudi je prav dobro, da se zmiram dosti vode pripravljene ima.

16. Gorečiga oglja ali žerjavice se ne sme čez cesto ali poti ali dvoriše v odperti posodi nositi, da kakošno oglje proč ne odleti.

17. Vošene svečice, če se peržgejo, se morajo na lončene sklede ali okrožnike (talarje) postaviti, pa ne blizo kakošne vžigavne reči, in če se proč gré, se morajo vgasniti. To je prav nevarno, če se goreča luč zraven postelje na stol postavi, da bi se še kaj iz bukev ali knjig bralo, in per tem se zaspi.

18. Žganjarji in tisti, kateri žgane reči pretakajo, ne smejo blizo z lučjo iti, če kaj pregledujejo ali preiskavajo okoli cevi ali čepov, ker taki hlapi žganja se radi od luči vžgejo, in naglo velik oginj naredijo, kateri se ne more berž zadušiti.

19. Pozimi, če olje zmerzne, se ne sme z gorečo žerjavico pod oljnat sod devati, da se ne vžgè, ampak taka posoda se mora le na gorak kraj postaviti, da se počasi otaja. (Konec sledi.)

Potovanje

po nekterih jugo-slavenskih krajih.

Spisal M. Verne.

20. pismo.

Dragi prijatel!

Pet dni sim bil v prijaznim Gradcu, šesti dan

sim se dalje na zgornje Štajarsko podal. Železnica pelje iz lepe ravnine kmalo v žleb, po katerim Mura teče, in ki ga na obéh stranéh visoki hribi obdajajo. Semtertje se pride pa vender v velike, prav zale in rodovitne doline. Taka lepa dolina je med neko vasjó, ki se ji Strassengel pravi, in med tergami z imenami Gradwein, dvé ali tri ure od Gradca. Iz terga pelje stranska cesta v Rein, neko silno staro opatijo, ki jo je austrijski mejni grof Leopold že v letu 1128 osnoval. — Potem se pride med Muro in gorami pri majhni vasi, ki se ji Stübing pravi, v drugo lepo dolino, v kateri je terg z imenami Deutsch-Feistritz. Do tod pelje železnica na desni strani Mure, tû pa, med Bistrice in drugim majhnim tergami v ti zali dolini, ki se mu Peggau pravi, se zavije na levo stran. Dalje je žleb nekoliko širji in prijazniši, in terg z imenami Frohnleiten ima prav lepo polje. Od tega polja naprej pa je žleb čedalje ožji, in še le pri vasi Miksnitz, in pri nekem gradu, ki mu po nemško Bärnegg pravijo, in ki bi ga mi Slovenci nar bolj prav „Medvedje berdo“ imenovali, se spet nekoliko razširi. Od tega grada do mesta Bruck pri Muri je po navadni cesti mende še dvé uri, po železnici pa sim bil kmalo tam.

Mesto Bruck leži v lepim kotu, kjer Murica v Muro teče, poleg griča, na katerim so še krasni ostanjki veliciga terdnega grada, ki je bil nekdanj mestu jaka bramba. V letu 1792 je bilo skoraj celo mesto pogorelo, pa so ga kmalo spet prav zalo sozidali. Sred mesta, ki je pa le majhno, in ki šteje malo čez 200 hiš in mende komaj 1500 prebivavcov, je velik lep terg. Ne vém od kod pride, de se mesto pri svoji pristojni legi v kraju, kjer se dvé veliki cesti, teržaška in laška snidete, bolj ne povzdigne.

Ker je mesto, kakor sim rekel, le majhno, sim ga hitro ogledal, in potem na nek bližnji hrib šel. Ko sim izverh hriba visoke gore zgornjega Štajarskega, posebno gore nad Affenzam in Maria-Celam, na katerih je že sneg bil, ogledoval, me je jelo silno silno mikati, dalje na Dunaj iti. Pa ker sim sklenil, na Dunaj ne poprej iti, dokler železnice do našega lepiga Tersta ne napravijo, in ker sim „tenax propositi vir“, sim sam sebe, čeravno prav teško premagal. Ali v Bruku nisim imel več kaj početi, in zato sim se pol dvéh popoldne v Leoben (Ljubno) peljal. Cesta pelje zmiram po ravni, precej široki lepi dolini, po kateri Mura teče. Peš človek ima iz Bruka v Ljubno skoraj tri ure hodá, z dobrimi konji se pa v poldrugi uri lahko tje pride.

Leoben, prav ljubo, čedno mestice, je nekoliko večji in lepši ko Bruck, in šteje čez 300 prav zalih hiš in mende okoli 2500 stanovavcov. Silno staro je že, ker se v pismih najde, de je že v letu 900 po Kristusovim rojstvu samoblastne gospodarje imelo. Kupčija z železom ga vedno bogati, in mestnjani so neki sploh premožni. — Tudi tû je sred mesta prav velik lep terg; in pred mostami, ki čez Muro iz mesta v predmestje Waasen pelje, stoji visok, silno star, pa pred nekterimi leti popravljen in pobeljen stražen stolp s tem nemškim napisom:

1280 bin ich erstanden da,
1794 war ich dem Sturze nah;
Ich bin somit in jedem Falle
Sehr alt, und älter als ihr alle;
Sah viele Feinde durch mich gehen,
Und blieb doch immer aufrecht stehen;
Sah viermahl auch die Franken schon,
Doch immer fest den Kaiserthron.

Nar bolj pa sim se čudil, de je to majhno mestice že v letu 1371 občno bolnišnico imelo. — V predmestji Waasen se cesta deli, in pelje na desni v Solnograško, na levi pa v Italio. — Tudi v Ljubnem so se bili Ligo-rianarji vselili, in so zunaj mesta lepo cerkev sozidali,

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V sredo 30. junia (ranoletna) 1852.

List 52.

Slep rojen.

Le enkrat bi vidil
Kje sonce gor gré,
Bi vidil, kje luna
Kje zvezde bleše.
Al tema poskuša
Nad mano si moč,
Ne vém nič od dnéva,
Obdaja me noč!
Le enkrat bi vidil
Višnjevo nebó,
Zeleno planíno,
In belo goró!
Le enkrat bi vidil
Oblak nad menoj,
Bi prašal ga glasno:
»Se jočeš z menoj?«

Le enkrat bi vidil
Planjavo morjá,
Ki barke prenaša
V vse kraje svetá.
Le enkrat bi vidil
Valóve grozné,
Saj niso groznejši
Ko tuge mojé.
Le enkrat bi vidil
Dolino in gaj!
Oh blagor, veselje!
Kdor vidi tú raj.
Le enkrat bi vidil
Kak cvetke cvetó,
Méď drugim, strup meni
U persih nesó!

Le enkrat bi vidil
Soseda oči!
Bi bral u očesih,
Kar jezik tají!—
Svet za me ni vstvarjen,
Le grob si želím:
V grobu resničo
In luč zadobím.

Miroslav.

Pravila kmetovavcam

zastran barometra in vremenskiga prero-
kovanja.

(Dalje.)

Kadar se vremenik dviguje, so skušnje tole učile:

1. Če je vremenik ob devetih dopoldne nar višje stal, proti poldné padati začel, zvečer pa spet tako visoko stoji, kakor zjutraj, je to gotovo znamenje stanovitno lepiga vremena.

2. Če se je kmalo potem zvedrilo, ko je vremenik kviško iti začel, lepo vreme ne bo dolgo terpelo.

3. Se pa vremenik počasi in več dni dviguje, in je še le 2. ali 3. dan potem lepo vreme nastopilo, se smé stanovitno lepo pričakovati.

4. Tudi se smé stanovitno lepo vreme pričakovati, ako se je o gerdim vremenu vremenik visoko vzdignul in se še 2 ali 3 dni dviguje, preden se je zvedrilo.

5. Ako po velikim dežji vremenik le malo in počasi kviško leze, se smémo jasniga vremena nadjati, če ravno od juga veter vleče.

6. Če po dežji in po njem nastopivšim jasnim nebu vremenik zgoraj kapico dobí, ne bo pred deževalo, kakor da nastopi južni veter.

7. Če se ob dežji veter od juga proti sončnim zahodu ali severju zasúče in se po navadi vremenik vzdigovati začne, bo jenjalo kmalo deževati.

8. Če vremenik pozimi kviško gré, pomeni to večji mraz.

9. Če se pri stanovitni zmerzlini vremenik dviguje, pride večidel sneg.

10. Če mesca sušca vremenik nenavadno visoko stoji, je to znamenje suhiga poletja ali saj suhe pomladi.

Če pa vremenik pada, so pomeni sledeči:

1. Padanje vremenika je sploh predznamenje oblačniga, deževniga ali viharnega vremena.

2. Če vremenik se podnevi dviguje, ponoči in zjutraj pa pada, pomeni to nestanovitno vreme.

3. Ako pa začne deževati kmalo potem, ko je vremenik začel padati, ne bo dolgo deževalo.

4. Če vremenik že več dni pada, deževati je pa jelo še le 2 ali 3 dni po tem, je to znamenje dolziga deževanja.

5. Ako o lepim vremenu vremenik prav nisko stoji in tako 2 ali 3 dni ostane, preden deževati začne, bo veliko dežja in vihar.

6. Ako poleti o soparnim vremenu vremenik hitro pade in veter od juga piše, pride grom, večidel z viharjem in dežjem.

7. Če pozimi, ko zmerzuje, vremenik za več črtic pade, bo južno ali odmeklo vreme nastopilo.

8. Če na pozno jesen ob jasnim in tihim vremenu, o južnim vetru in o mraznim jutru vremenik pada, bo kmalo dež ali sneg.

9. Če južni veter piše in vremenik pada, znaš staviti, da bo dež.

10. Je nebó zlo rudeče in ga potem kmalo oblaki zakrijejo in vremenik padati začne, je še tišti dan dež ali pa sneg.

11. Če ima luna obroč ali kolobar in vremenik pada, pride dež ali sneg.

12. Ako ob južnim ali deževnim vremenu vremenik pada, in ako se je sever, če tudi le prav malo proti jugu obrnul, nastopi vlažno vreme in gorka megla.

13. Je vremenik zlo padel in pričakovaniga slabiga vremena pri nas ni bilo, se bo kmalo zvedilo, da je kje drugod razsajalo.

(Konec sledi.)

Kako se ognja obvarovati.

(Konec.)

20. Gorki pepél se ne smé v lesene posode, ali na deske, ali k leseni steni devati, da se les ne vname; tudi se mora pozimi varovati, da na gorki pepél mačke ne hodijo ležat, ker se zna njih dlake kakošna iskra prijeti, ktero bi znale mačke v vžigavne reči zanesti.

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V sredo 14. julia (sređoletna) 1852.

List 56.

Slavec.

Kam si došel, oj, pevčik naš premili!
Ki nam tak mično si in tak unéto
Prepeval noč in dan vse mlado leto?
Kam glasi tvoji, kam so se zgubili?

O, s koliko nas radostjo polnili!
Kak nam sercé blo umiljenja navzeto,
Ko v njih vse plamočutje razodeto
Serca smo tvojga nježniga čutili!

Še slajši je, Koseski, Tvoje petje!
O, kak nas mikalo, naduševalo,
Ko jel naš jezik je poganjat' cvetje!

Oh! li zakaj potihnilo, zastálo?
Alj poješ, slavec, le na mladoletje?
De bi vernilo se, ne več nehálo!

Rodoljubski.

Pravila kmetovavcam

zastran barometra in vremenskiga prero-
kovanja.

(Dalje.)

Če kmetovavec vremenika nima, je treba, da se saj soznani s tistimi znamenji, po katerih narava napoveduje spremine vremena. Nar bolj zvedeni o tem so taki ljudje, ki imajo z živino opraviti in večji del svojiga življenja pod milim nebam preživijo, kakor pastirji, lovci, gojzdarji itd. Ti ljudje poznajo premembe zraka na živalih in imajo časa in priložnosti dovelj paziti na vreme. Zato so njih dolgoletne skušnje o tem zelo veljavne.

Nar gotovši vremenske znamenja te baže so:

Če je živina zjutraj posebno požrešna, je to znamenje, da bo še tisti dan dež ali grom; tudi je znamenje dežja, če se ovce zelo terkajo. — Skačejo ovce veselo, ko se zjutraj na pašo ženejo, bo lepo vreme, čeravno je še oblačno. — Če muhe živino zelo nadležjejo, in če pastarice ali pliske (Bachstelzen) okoli čede tekajo, bo kmalo dež ali grom. — Če kozel zelo smerdi, bo kmalo dež, ravno tako, če bolhe psé zelo jedó, da se nenavadno praskajo. — Če lastovke niski letajo, bo dež, ker se muhe pred dežjem bolj proti tlam podajajo. — Če gré domača kuretina ob dežji pod streho, je znamenje, da ne bo dolgo deževalo, — ostane pa na dežji, bo deževalo dolgo. — Če pav ali petelin zjutraj ali zvečer pridno pójeta, bo dež. — Dež bo, če veliko polžev pride na dan; če mravlje v velicah rajdah semtertje lažijo in so posebno pridne; če kert zjutraj ali zvečer zelo ríje; če zelene žabe (regavice) začno regljati, posebno jeseni in spomladi; če se

semtertje dežni červi prikažejo. — Če se krote in dežni mačaradi na večer pokažejo, smémo ponoči ali drugo jutro dežja pričakovati.

Na rastlinah in zeliših nimamo toliko gotovih znamenj. Če se deteljno perjice ali turšično perje skupej viha, če slak in marjetica svoje cvetiše zapreta, če iz gnojniš ali stariga drevja črne vodne gobe poganjajo, če hojevje zelo diši, bo kmalo dež.

Tudi bo kmalo dež, če se nam daljne gore, daljne cerkve ali druge daljne poslopja posebno blizo vidijo; gotovo znamenje dežja je tudi, če gnojniša in straniša (sekreti) zelo smerde.

Iz oblakov in megle se zamore tudi vreme naznanovati. Se vidijo rano (zjutraj) na jasnem nebu majhne meglice nakupičene in ni vetrovno, pride grom še tisti dan ali dež v nekterih dneh. Se vidi okoli sonca ali lune obroč ali kolobar in če ostanejo ti obroči dolgo, pride dež ali sneg, ali pa drugi dan grom. Če se sončni žarki zjutraj ali na večer vidijo, ali kakor pravimo, da sonce vodo pije, pride dež z vetram. Lepa enaka zarja zvečer obéta več lepih dni, — zarja zjutraj, zlasti če je bolj rumenkasta, pomeni dež še tisti dan. Je zarja zjutraj ali zvečer zelo rudeča in zelo razširjena po nebu, pomeni vihar. Rosí megla zjutraj, pomeni lepo vreme; vstaja megla kviško, pride grom v nekterih dnevih ali pa dež še tisti dan.

(Dalje sledi.)

O živinozdravniških rečeh.

Človek, ki na deželi živi, ima dokajkrat priložnost mnogo napčniga viditi, kadar živina zboli in jo konjederči ali drugi mojstri skazi „cajtajo“. Nič bolji kakor ti, so pa tudi tisti gospodarji, ki imajo kakošne stare živinozdravniške bukve, iz katerih so se zdraviteljske modrosti napili, ki ni piškoviga oreha vredna; zakaj če že stare bukve nič ne veljajo, ktere učé človeške bolezni ozdravljati, so veliko manj vredne stare živinozdravniške, ker tisto, kar so stare bukve o živinskih boleznih učile, je po skušnjah novih časov že večidel kot napčno zaverženo. Naši stari so imeli malo praviga umerja o natori in lastnostih bolezin, tedaj je tudi njih ozdravljanje malo veljalo.

Taka napčna misel iz starih časov — napriko — je še dandanašnji zelo razširjena med ljudmi, ktere sim se te dni sopet prepričati priložnost imel. Povém jo gospodarjem v podúk in v svaritev, da ne dovolijo neumnost vganjati s svojo živino, kadar na to vižo zboli.

Kadar konja po čevih kolje in grize, je eno poglavitnih znamenj, da se pogostoma priprav-

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X.

V saboto 17. julia (sredoletna) 1852.

List 57.

Mojstru pevcov!

Ko zadonéle Orféja strun milíne,
Stermenja réke v téku svom zastale,
Drevésa, skale, ruša se gibale,
Pojágnjile se vmíljenja zveríne.

Tak pesem Tvoj'h, Koseski, nam čaríne
Serce prešinile, so vnemovale!
Zakaj li vtihnile? Oh, naj b' že dale
Na svetlo se — u slavo domovíne!

Ti pa, moj narod! slavi céno védi,
Na dom poklíči slavniga rojaka,
De za te le žíví, in za te piše.

Tak živ pesništva vir u tvoji sredi
Mladino upno ti pojí, pretaka
Se v slave, domoljubja seminiše.

Rodoljubski.

Kmetijske, gospodarske in živino-zdravniške skušnje.

(*Grojzdno gosenco pokončati*). Mala gosencica nekiga metulja, ki je mólu podoben (Weinwickler) napravi na tertnim cvetji in grozdji veliko škodo. Spomladi požrè cvetne pópke; mesca augusta (vel. serpana) se pa druga zalega vgnjezdi v grozde in jih pokvari, da se jih tako imenovana zelena gnjílina prime. — Berž ko se ob cvetji gosencice po beli pajčevini naznanijo, s katero eno ali več grojzdnih cvetk opredejo, se mora tisti grozdek tako odrezati, da z eno roko spodej grozdek deržiš, z drugo pa ga odrežeš, da gosencice na tla ne padejo in po tem na druge terte ne zlezejo. Odrezano gosencasto cvetje se mora skerbno popolnoma pokončati. — Najdeš pa v jeseni objedeno in gnjilo grojzdje, tega posebej tergaj in posebej prešaj, da si z njim družiga vina ne pokvariš. Skerbi tudi, da ne eniga taciga grózda v nogradu ne pustiš.

(*Dobre góbe razločiti od škodljivih, strupenih*). Za jed zdrave in dobre gobe večidel nimajo posebniga duha, nekatere prijetno diše, nekatere nekoliko po česnji; — škodljive gobe pa so neprijetniga duha, nekatere smerdé. Vsako gobo, če jo sirovo zgrizeš in je grenjkiga, ojstriga, sklečiga, neprijetniga okusa, zaverzi; škodljiva je. Nekatere škodljive ali strupene gobe spremené farbo na svojim mesu, če jih zrežeš, prelomiš ali razdrobiš v roci; — tacih se nikar ne dotakni, da bi jih kahal. Vse gobe, ki rasejo na senčnih, močirnih, zatuhlih krajih ali na starih drevesih, so nevarne, — škodljive so tudi take, ki zlo naglo rasejo in rade gnjijó in se v smerdljivo gnojnico razmažejo. Zaverzi tudi vsako gobo, ki je červiva.

Da vse varno ravnaš in svojiga življenja po škodljivih gobah v nevarnost ne pripraviš, delaj takole: Gobe, preden jih kuhati daš, vselej zreži in s kropam popari, kteriga si s soljo in vinskim jesiham okisal; — to vodo po tem odlij, in gobe še enkrat z merzlo vodo dobro izmij, — potem jih še le kuhati daj. Na to vižo si pokončal, kar je bilo morebiti škodljiviga in strupeniga v gobah, brez da bile zavoljo tega manj tečne.

(*Pomoč zoper govejo kugo*). Dr. Godlevski je na Poljskim našel pomoč zoper govejo kugo, ki se je večkrat dobro poterdila, kakor smo v „Novicah“ že spomnili. Čeravno, hvala Bogu, so bile naše dežele dosihmal te strašne kuge obvarovane, ktera je na Ruskim, Turškim, Poljskim in Ogerskim poslednje leta sila veliko goved pomorila, ne bo vunder od škode, ako nam je hvaljena pomoč znana, ktere bi se znali v potrebi poslužiti. — Ozdravljanje se s tem začne, da se bolna živina nar poprej z merzlo vodo klišira, po tem pa v hram (kamro) postavi, ktera je navdana čez in čez z vodnim soparam. Je živina en čas v ti soparici stala, da se potí po celim životu, se pelje na prosti zrak in se z merzlo vodo dobro po životu polije, po tem v gorke plahte ali koce zavije in v hlev postavi. To se tako dolgo ponavlja, da bolezin jenja, kar se gotovo zgodi, če je bila pomoč berž v začetku. Naprava tacih soparnic je pa težavna, ker morajo biti dobro zaperte in so tako napravljene, da imajo dvojne tla, med ktere se vroči sopar napeljuje, ki potem skozi luknje zgorniga tlaka v hram puhti. Po naših mislih bi se dalo pa to tudi lože tako opraviti, da se bolna živina za tisti čas v majhin hlev postavi, z dolzimi plah-tami odene in dva škafa z vrelim kropam pod njo postavita in kmalo z drugima nadomestita, če je še več soparce potreba, da se živina dobro spotí.

Pravila kmetovarcam *zastran barometra in vremenskiga prero-* *kovanja.*

(Dalje.)

Se po dežji vleče megla po hribih, ali če megla pred sončnim izhodom vstaja in se kot oblak pod nebam razširja, kej rada že zvečer kot dež na zemljo pade; tudi če po lepim vremenu verho vi visocih gorá klobuk dobé, bo kmalo dež. Siv oblak, ki se poleti v soparnim vremenu na sicer jasnim nebu pokaže, večidel hudo uro napoveduje. Če po dežji megla nad jezeri, bajerji in gojzdi vstaja, bo gotovo še dalje deževalo in po gromu bo še gromelo. Gré dim iz dimnikov ravno kviško, je vedriga vremena pričakovati; se pa vleče proti tlam, bo dež.

— Je rôsa ponoči obilna, ne bo tisti dan deževalo, grom pa zna priti, zlasti če je zjutraj soparno. Če ni rôse in je oblačno, bo še tisti dan dež. Ni bilo ponoči rôse, zato ker je veter vlekel, bo večidel lepo vreme. Jug in jugo-zapadnik prineseta večidel dež, če pa veter vleče od sončniga izhoda ali iz severo-izhoda ali jugo-izhoda, bo vreme lepo. Se zasuče veter od sončniga zahoda čez južno stran proti sončnim izhodu, ne bo dolgo lepo. Po hudih viharjih pride večidel dež.

Začne zjutraj močno deževati, ne bo dež dolgo terpel.

Ženski plés pa zjutrajni dež
Imata vselej le kratek terpež.

Začne pa okoli 7. do 8. ure počasi deževati, dežuje rado dolgo. Se naglo zvedrí po dežji, ne bo dolgo lepo ostalo, — se pa zvedruje počasi, ostane dolgo lepo.

Se zidovi močijo, kamnje potí, lesnina napné, sol mokra postane, iz dimnikov kaplja, bo dež. Če se zvezde prav svetlo lesketajo in migljajo in se tudi take vidijo, katerih sicer na nebu viditi ni, bo dež. Če ste sonce in luna, kader izhajate, prav veliki viditi, — če je sonce, kader izhaja, blede in ima belkast obroč krog sebe, bo dež. Če je luna čista, — če je rimska cesta čista in polna zvezd; če sonce bolj rudeče in čisto kot sicer zahaja, je lepiga vremena pričakovati.

O mlaji so vse dežne znamnja gotovši, kakor o polni luni; o polni luni nastopi večidel lepo vreme; 2 dni pred mlajem in pa 2 dni po mlaji se vreme naraji spreminja.

Mavrica in pa posebni dnevi, iz katerih ljudje vreme prerokujejo, so večidel lažnjivi. (Letos se nam je Medardi že zlagal). Če bi hotli te dneve vse sošteti, bi bil skoraj vsaki dan prerok, tako da bi ne vedili kam z vremenam.

(Konec sledí).

Zbor kmetijske in obertnijske družbe v Ljubljani 1. julia.

(Konec.)

Po dokončanih pomenkih kmetijskih in obertnijskih so ogledali gosp. nadvojvoda rudo, ki je bila iz Knapovškiga rudnika v zbor na ogled postavljena. Gosp. Kos, c. k. zdravnik Ljubljanski, kterimu (če bo kadaj iz tega rudnika obilen pridelk) gré čast in hvala, da ga je on deželi ohranil, ker brez njega bi bili deležniki tega rudokopja že davnej obupali in vse popustili, je razložil gosp. nadvojvodu imenitniši reči o ti zadevi. Ta rudnik, kateri pod sv. Katarino leži, je bil že nekdej znan; pripoveduje se namreč, in tudi starodavno slovensko imé „Knapoviše“ je tega priča, da že pred 300 leti so tu rudo kopali, jo pa opustili, ker morebiti niso mogli vode v jami zabraniti ali pa, so se jim drugi zadržki nasprot stavili. Da je bilo Knapoviše zares zapušeno, pričuje tudi to, da je Jožef Žerovic, bivši c. k. rudarski urédnik v Idrii, v letu 1797 tukaj v starih rovih kopati jel in mesca oktobra 1804 komisijo zvedenih mož poklical, da bi ogledala Knapovski rudnik in razsodila njegovo vrednost. Komisija je rekla, da bi se splačalo tukaj dalje po rudi slediti, vunder bi se moglo bolj pridno delati. Ker pa je Žerovic že po tem malim kar je kopal, ob premoženje prišel, in ker naprošenih 4000 fl. od vlade tudi ni na posodo dobil, je vse skupej opustil in nekemu Milanežu rudnik prodal. Ta je nekaj časa kopal, pa na zadnje tudi opešal. V letu 1840 je gosp. Kavčič, bivši pisar c. k. rudarskiga komisariata, nagovarjal gosp. stotnika žl. Watzel-na, verliga rudoslovca, naj bi spravil družbo skupej, ki bi

se lotila zapušeniga rudokopja. To se je zgodilo, in mesca sušca 1841 je družba z 100 akcijami vnovič kopati začela. Ker je pa v starih predeh in v starih rovih kopati začela, ni bilo ne duha ne sluha koristne rude; toraj se je v letu 1843 ta družba spet razbila. Gosp. Kos, ki pa pri vsim tem ni obupal, je spodbodel polovico deležnikov, naj bi ostali in naprej kopali. 1. sušca 1843 so spet začeli, pa slabo slabo je še zmiraj kazalo, dokler so lani na večer pred sv. Barbaro v globočini 30 sežnjev na bogato svinčeno rudo zadeli, ktera zdaj oživlja pogúm družbnikov in obeta vesele pridelke. Bog daj! Pomina vredno je tudi, da so pri kopanju že več stariga orodja v rudniku našli, ktero so spredniki, pred ko ne od podzemeljske vode pregnani, v jami popustili.

Gosp. nadvojvoda so radovedni poslušali, kar stajim gosp. Kos in gosp. Bišof o tem novim rudniku povedala, in so marljivo ogledali lepe kose svinčene rude, ki tudi ni brez srebra. Mi pa privošimo stanovitnemu prizadevanju dobro srečo, in iz serca želimo: naj bi postalo Knapoviše krajnska Kalifornija!

Ko je bil s tem zbor dokončan, so se peljali svitli nadvojvoda, spremljeni od gosp. deželniga poglavarja, gosp. generala, gosp. adjutanta nadvojvodoviga in blizo 40 udov na Fužinski grad gosp. predsednika kmetijske družbe, Londonsko kmetijsko orodje ogledat, ktero so močno pohvalili; tudi lepe modéle Pajkovih vodnjakov, ki so bili tudi razpostavljeni, so s pohvalo ogledali. Po ogledu vsiga tega je bil pod košatimi drevesi krasen zajterk napravljen, kteriga smo že omenili. Po tem so šli gosp. nadvojvoda in vsi gospodje z njimi novo papirnico ogledat, ktera se po njih imenu „Janezia“ imenuje. Tudi papirnica je gosp. nadvojvodu in vsim pričujočim kaj dopadla.

Ob štirih popoldne smo prišli nazaj v Ljubljano, veseli srečniga dneva, ki bo vsim vedno v dragim spominu ostal.

Memo gredé na Fužinski grad so gosp. nadvojvoda tudi ogledali tistiga čudo veliciga vóla, kteriga je Bitenc na Koroškem kupil, od kteriga smo že v „Novičah“ govorili.

Potovanje po Laškim.

Spisal M. Verne.

3. pismo.

Dragi prijatelj!

V Bolonji 9. rožnika 1847.

Včeraj opoldne sim od Ferare slovó vzel, in se naprej v Bolonjo podal. Od Ferare do Bolonje je 30 laških milj po lepi ravnini, ki je pa semtertje še močno močirna. Po vsi ti deželi od unikraj Rovíga do blizo Bolonje sejejo zraven pšenice, turšice in mnogoverstniga sočivja tudi posebno veliko konopelj. Lanú sim malo vidil, tode kaj lepiga. Dežela je tu zares podoba raja, in vender človeka jeza in žalost obide, ko vidi, posebno med Feraro in Bolonjo, poleg ceste tako grozno revne bajte, de komaj po koncu stojé. Po štiri lése si reveži spletó, štirivoglat prostor z njimi ogradá, potem lése z blatam zamažejo in ograjeni prostor z bičjem ali tístjem pokrijejo, in to je — vse! To so hiše, de se Bogu smili. K sreči ni ravno veliko taci — hlevov.

V šestih urah se pride iz Ferare v Bolonjo, zalo veliko mesto med rekama Savono in Renam, ki imate o poletnim času le malo vode.

Bolonja, za Rimam prvo mesto cele papeževe deržave, šteje čez 80 tisuć duš. Hiše so lepo in terdno sozidane, in skoraj vse imajo obokane klonice na stebrih kakor v Padovi, le visočiji in lepši, de se tudi o nar hujšim dežji po suhim hodi. — Narbolj me je mi-

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V sredo 21. julia (sređoletna) 1852.

List 58.

Mladeneč.

Čuj! strašno kak voda gromeča bobni
Navpik čez stermine, pečovje,
Kak jezno peneče v dnu doli šumi
Togotno veršeče slapovje!
In žrelo grozeče 'z tomine strašné
Reži, iz globine verteče,
Iz ktere viharo hlapijo meglé
Ko v čarovni grozi trepeče.

Ob kraji mladeneč zamišljen stoji,
In černo tomino vgleduje,
In vidi stermeti tam néme peči,
Gromenje slapovja on čuje;
Razširja pred njim se gostejši oblak,
Na njemu krog veše berlijo,
Se spenja meglá, ko mogočni orjak,
Ko v burji valovi bučijo.

Otožno pobesi mladeneč oči,
Si misli veselja mladosti;
Let zlatih spomin se mu v duhu obnovi
Nedolžne igrače radosti,
In ljube tam svoje, prijatle zvesté
U duhu spomina objema —
Prijatle in drage gomila pa že
Pod zemljo pokriva mu néma.

Pod milim obnebjem sirota je sam,
Mrak krije goljive denove,
Temni zagrinjala prihodnosti hram,
So vadjle mu še negotove.
Pač čuje gromenje v globini slapov,
Pač plešejo veše slepeče:
Mladenc pa stoji, — mu je pot negotov,
In polzke stezice so sreče. —e—

Pravila kmetovavcam

zastran barometra in vremenskiga prero-
kovanja.

(Konec.)

Mokra jesen in mehka zima naznanujete merzlo in suho pomlad, mokro poletje ojstro zimo, deževna zima slabo pomlad, ojstra jesen hudo zimo.

Naravoslovec Bako Verulanski je nekđaj pisal, da lepa jesen napoveduje hudo in vetrovno zimo, vetrovna zima deževno pomlad, deževna pomlad lepo poletje, mokro in merzlo poletje ojstro zimo, in mehka zima (mesca prosenca ali svečana) je prerokinja vročiga in suhiga poletja, sosebo čepozimi večkrat dežuje.

Po Kirvanu je poletje vselej sila suho, ako okoli tistiga časa, ko sta v pomladi noč in dan enako dolga (to je, okoli sv. Jožefa) ni gromelo.

Če tiči iz ptujih krajev priletijo zgodaj nazaj, je to znamenje zgodnje gorke pomladi, — če grejo v jeseni zgođej od nas, je znamenje zgodnje hude zime.

(Wochenbl. der Steyr. LWG.)

Kadar mladi križasti pajki iz svojih gnjezd prilezejo, se bliža gorka spomlad. Če ti pajki zvečer presti prenehajo in iz svojih kotichev zlezejo, drugi dan dežuje. Zadnji deževni dan začne pajk pridno pajčevino presti, ker pričakuje, da bo naslednji dan lepo vreme; če pa staro pajčevino zapusti, se veter spremeni in drugi dan od tistiga kraja pripiše, kodar je novo pajčevino delati pričel. Če silna ura prigromi, nekoliko ur pred svojo mrežico zapusti; če jo pa večidel v-se posnuje, dolgo časa dežuje, kakor tudi takrat, če clo ne prede in se nikjer viditi ne da. Kadar pajki o dežji dolge niti navlečejo in prav urno predejo, se bo kmalo razjasnilo in bo dolgo lepo vreme ostalo, ravno tako tudi takrat, če v lepim vremenu počasi in poredama predejo ali s skerčenimi nogami v sredi pajčevine mirno sedé, bo stanovitno lepo vreme.

Hišni pajki lepo vreme začutijo, če iz svojih spredenih votlin prilezejo; dolgo časa je lepo, če glavo in noge iz votlinice molé, in dalje ko od votlinice gredo, tolikanj delj tudi lepo ostane. V časih tudi ponoči predejo, ter staro pajčevino z novo razširjajo, tedaj se je kacih 12 ali 14 dni lepiga vremena nadjati, in to je tolikanj bolj gotovo, če tudi tačas jajčke znesó, kar se v gorkih letinah po sedemkrat zgodi. Če se pa z glavo v votlinico obernejo in iz nje namest glave zadnjico kažejo, potem gotovo dežuje, in sicer tako dolgo, dokler se okrog ne obernejo. Ako si veliko živeža nabero, tudi dolgo časa dežuje. Če blizo peči pajčevino spredejo, hud mraz nasledova; če pa blizo okinj, od juga potegne. Merzlota pozimi nastajo, če urno nove pajčevine predejo, ali pa eno nad drugo narejajo; une ločine pajki pa, ki ne predejo, si s pridam že spredenih išejo in se jih polaste. Po tacih znamenjih nad pajki po navadi v 9 ali 12 dneh mraz in zmerzlina nastopi.

Opomniti je še, da nekteri pajki le bližnjo, drugi pa daljno spremenljivost vremena napovedujejo. Mladi pajki oznanujejo vremenost prihodnjiga dneva, odraseni tri dni pred, velki kotni ali hišni pajki devet dni pred, velki križasti pajki še clo 14 dni pred. Da se z veči gotovostjo na prihodnjo vremenost sklene, je treba več pajkov ogledovati.

(Iz stoletne pratike.)

Pristavek. V 152. listu Ljublj. časnika je gosp. J. R., kteri si pridno zapisuje vsakdanji stan barometra, po skušnjah letošnjiga sušca popolnoma poterdil, kar so Novice v 52. listu pod števil. 10. pisale: „Če namreč mesca sušca vremenik nenavadno visoko stoji, je to znamenje suhiga poletja ali saj suhe pomladi“. Gosp. R. pravi, da že od 6. prosenca se je vremenik letos večkrat visoko povzdignil, posebno visoko pa je stal mesca

sušca, kjer je skozi 16 dni visokost 28. palca in še čez, enkrat celò 6 čert čez 28 palcov dose- gel, nikdar pa te dni pod 28. palec padel; celi mesec sušec je stal vremenik le sama dva dni 7 čert čez 27 palcov. Iz tega se vidi — pravi g. R. — kako dobro je zares za kmetovavca, če ima vremenik in si zapisuje njegov vsakdanji stan, iz kteriga za- more vreme z veliko verjetnostjo prerokovati. Znam- njem vremenosti pristavi gosp. R. po Argauskim časniku, da tudi hrast in jesen sta po mnogih skušnjah verjetna vremenska preroka. Če nam- reč hrast pred perje poganja kakor jesen, se smé suho poletje pričakovati, — če pa jesen pred zelení kot hrast, bo poletje mokro. Že več let se je bil jesen pred hrastjem ozelenel, in res smo imeli 7 bolj mokrih kot suhih poletij, letos je bil hrast jesenu — na enakim zemljišu — precej naprej, in poletje je suho bilo. Kdor ima tedaj ti dvě dre- vesi v enakim zemljišu in na nju spomladi pazi, zamore vremenost poletja naprej vediti.

Potovanje po Laškim.

Spisal M. Verne.

4. pismo.

Dragi prijatelj!

V Forli.

11. dan rožnika, potem ko sim se v Bolonji dva dni mudil, sim se ob petih zjutraj naprej v Imolo pe- ljal. Cesta gré zmiram po ravnim širocim polji. Bilo je polno lepe pšenice, ki je ravno zorila. Na levi ni moč prevelike ravnine pregledati; na desni pa se vidijo, tode precej dalječ, visoke apeninske gore. Sred poti med Bolonjo in Imolo je „kastel San Pietro“, velik terg, ki šteje do 4000 duš, in eno pošto naprej je Imola, kjer je sedanji papež Pij IX. škof bil.

Imola ni veliko mesto, pa šteje vender do 9000 duš. Ulice so zlo nesnažne, in polne sila sitnih bera- čev. Kako čudno je vender na svetu! Človeka žalost obide, ko v lepi in bogati Italii, ki jo od nekdanj po vsi pravici „Europe vert“ imenujejo, in zlasti v taci- h krajih, kakor so krog Imole, kjer zemlja, brez de bi se bilo treba veliko truditi, vsiga obilno rodi — vidi polno beračev! Pa saj ne more drugači biti, dokler imajo po- samesne družine, meniški redi in posamesni bogatini po- sestva toliko, de ga pregledati ne morejo, drugi reveži pa še toliko ne, de bi glavo na svoje naslonili. — V Imoli ni razun lepe stolne cerkve, ki so jo ni davno popravili in počedili, nič posebniga viditi. Zatoraj sim hitel še vina, ki ga tako visoko čislajo, in ki je res dobro, pokusiti; ali jezilo me je, de nisim mogel ne ko- ščika slaniga kruha dobiti. Od Ferare dalje, kar sim pozabil povedati, Lahi kruha ne solé; ne vém: ali jim je sol predraga, ali če je res, kar pravijo, de ne- slani kruh se dalje časa hraniti da in de je bolj zdrav.

Z neslanim kruham jo tedaj v Faenco odrinem. Okrog Faence je zemlja belo-ilova, in Faenčani so prvi (že v letu 1299) močno obrajtano lončeno po- sodo delali, ki ji Francozi ravno zato „Fayence“ pra- vijo in je na pol porcelán. Tù so tudi majolike doma, ktere imajo imé mende po njih iznajdeniku, ki se je Majolika imenoval. Majolike, majolike, koliko ste jih že pokopale!! — V Faenci nisim družiga ogledal ko stolno cerkev na velikim prav lepim tergu; pa je gerdo vmazana in zanemarjena. Mesto je precej veliko in šteje čez 16.000 duš, tode blizo 6000 jih je v pred- mestji (Borgo), ki ga reka Lamone od mesta deli. Ljudje so tù grozno zabavljivi in serditi, in med mestniki in predmestniki je staro sovraštvo in več en prepír. Po- sebno hude so predmestjanke. To so babe od zlodja. S

tacimi ne gré norčevati, vedno so orožjene. Bati se mi ravno ni bilo treba, ker se predmestniki le z mestnjani radi davijo, vender sim jo hitro naprej v Forlí potegnili.

Forlí (Forum Livii) je, desiravno že staro, ven- der zalo, prijazno in kolikor se vidi, dobro premožno mesto, in šteje do 12.000 duš. Rimski konsul Mark Livi, ki se je tod s Hasdrubalam vojskoval, ga je sozidal, in po njem je imé dobilo. Tù sim prenočil; viditi pa ni bilo nič kaj posebniga. Stolno cerkev so ravno širili in popravljali.

Življenje slavnih Slovanov.

V. *)

Jožef Dobrovski.

Dobrovski sluje med slovanskimi učenimi posebno po svoji veliki učenosti v jezikoznanstvu. Dolgo se ni vedilo — piše učeni Čeh Palacky — kterega roda je bil. Zdaj pa vémo iz pisem, ki jim gré vsa véra, da je bil sin českih, tedaj slovanskih stari- šev, čeravno je na Ogerskem (17. augusta 1753) blizo Jermeta na svet prišel. Njegov oče, Čeh iz Sol- nic, oženjen vojak, je bil namreč ondaj z materjo vred ravno na Ogerskem v taborju. Šest tednov starega sinka, ki je po rodu po pravici Slovan imenovati, pripelje na Česko.

Leta 1768 pride v visoke šole v Prag, kjer se je z zaslužkom za priučevanje drugih učencov živil. Kakor se je popred po vsih šolah izmed svojih tovaršev naj boljše učil, tako je tudi tukaj že prvo leto v mo- droznanstvu (sedmi šoli) vse prekosil.

1772 se v Bernu na Moravskem v Jezuitarski stan zapiše. Po jenjanju tega reda se verne v Prag, kjer se dalje za duhovnega uči. Tudi tukaj je po uče- nosti izgled vsim drugim tovaršem.

V bogoslovskih šolah, v kterih se tudi jutrovskih jezikov uče, se zbudi v njem posebno veselje do jezi- kov. Tako dobro se po arabsko, kaldejsko in sirsko nauči, da celò druge priučuje.

Njegova učenost in lepa možka postava mu ste veliko prijatlov in spoštovavcov naklanjale. Preden vse šole dostane, ga vzame grof Nostic v svojo hišo za domačega učenika modroznanstva in računstva. V tej imenitni hiši je živel srečno od leta 1776 do 1787 in se ondi z učenim zgodovinarjem ali zgodopiscom Pel- celnom soznanil, kteri v njem veselje do domačega pismenstva obudi. Blagoslovljen (žegnan) je bil pozneje.

Leta 1779 začne časopis za učene na svetlo da- jati, v kterem je svojo učenost in ljubezen do slovan- ščine čedalje bolj razodeval in si ž njo veliko imeni- nih prijatlov pridobil, med temi tudi škofa Kraljograš- kega Janeza Lavoslava Hajskega. Z njegovo po- močjo dobí Dobrovski l. 1787 službo podvodja Hra- diške velike duhovnice.

Leta 1789 pa ga imenuje cesar že prvega vodja te duhovnice. Ker po smerti cesarja Jožefa vesoljne duhovnice jenjajo, ga denejo v pokoj. Vnovič pride v Prag v Nosticovo hišo, kjer živež in primerno pri- logo v denarjih dobiva.

Če se je Dobrovski že popred s slovanskim je- zikoznanstvom marljivo pečal, se je posihmal še bolj. Ko pride l. 1791 cesar Lavoslav (Leopold) v očitni zbor česke kraljeve družbe naukov, je govoril Do- brovski, kako so Slovani svojemu cesarju verni. Na- zadnje pa pristavi brez straha odkritoserčno prošnjo, da bi hotel presvitli cesar česki narod in njegov materni jezik vsaktere krivice, ki se jima godí, varovati. To spričuje dovelj, kako je Dobrovski svoj narod in svoj

*) V življenjopisu »Karamzina« v 55. listu popravi IV. na- mest III. Vred.